

Clifford Chance

Warsaw Perspectives

Nierzeczywista ochrona kredytowa

Grzegorz Namiotkiewicz, Anna Biała

17 czerwca 2026

Zespół

**Grzegorz
Namiotkiewicz**

Of Counsel
Globalne Rynki Finansowe

**Anna
Biała**

Counsel
Globalne Rynki Finansowe

Agenda

01	Wprowadzenie
----	--------------

02	Przepisy CRR
----	--------------

03	Gwarancje KUKE
----	----------------

04	Konsorcjum bankowe
----	--------------------

01

Wprowadzenie

Wprowadzenie

Rodzaje ochrony kredytowej

Ochrona kredytowa rzeczywista

Gotówka, papiery wartościowe i inne aktywa

Ochrona kredytowa nierzeczywista

Zobowiązanie kontraktowe gwaranta / ubezpieczyciela do wypłaty określonej kwoty w przypadku niewypłacalności dłużnika

„Ochrona kredytowa nierzeczywista” lub „UFCP” oznacza technikę ograniczania ryzyka kredytowego, w ramach której zmniejszenie ryzyka kredytowego z tytułu ekspozycji instytucji wynika z obowiązku zapłacenia przez osobę trzecią określonej kwoty w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika lub niewykonania zobowiązania wynikającego z instrumentu kredytowego lub wystąpienia innych określonych zdarzeń kredytowych

Nierzeczywista ochrona kredytowa

Znaczenie ochrony nierzeczywistej

Cel:

Obniżenie ryzyka kredytowego banku

Mechanizm:

"Podstawienie" dającego ochronę w miejsce pierwotnego dłużnika
Ryzyko kredytowe pierwotnego dłużnika → ryzyko kredytowe gwaranta / ubezpieczyciela

Znaczenie dla:

Wymogów kapitałowych i wag ryzyka, limitów ekspozycji

02

Przepisy CRR
zasady ogólne

Zasady regulujące kwestię uznawania technik ograniczania ryzyka kredytowego

1. Technika stosowana przez instytucję kredytującą w celu zapewnienia ochrony kredytowej, a także podejmowane przez nią działania i kroki oraz wdrożone przez nią procedury i zasady skutkują ustanowieniem mechanizmów ochrony kredytowej, które są prawnie skuteczne i podlegają egzekucji we wszystkich stosownych jurysdykcjach.

Instytucja kredytująca przedstawia, na wniosek właściwego organu, najnowszą wersję niezależnej, pisemnej i uzasadnionej opinii prawnej lub opinii prawnych, które wykorzystywała do stwierdzenia, czy jej mechanizm lub mechanizmy ochrony kredytowej spełniają warunek określony w akapicie pierwszym.

(...)

5. W przypadku ochrony kredytowej nierzeczywistej dostawca ochrony kwalifikuje się jako uznany dostawca ochrony wyłącznie wtedy, gdy dostawca ochrony jest uwzględniony w wykazie uznanych dostawców ochrony zawartym w art. 201 lub 202, stosownie do przypadku.
6. W przypadku ochrony kredytowej nierzeczywistej umowa o ochronie kredytowej kwalifikuje się jako uznana umowa o ochronie kredytowej wyłącznie, gdy spełnia oba wskazane poniżej warunki:
 - a) została ona uwzględniona w wykazie uznanych umów o ochronie kredytowej określonym w art. 203 i art. 204 ust. 1;
 - b) jest skuteczna prawnie i egzekwowalna we właściwych jurysdykcjach w stopniu zapewniającym odpowiednią pewność co do osiągniętego poziomu ochrony kredytowej, przy uwzględnieniu metody stosowanej do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem oraz dopuszczalnego stopnia uznania aktywów;
 - c) dostawca ochrony spełnia kryteria określone w ust. 5.

Uznawalność dostawców ochrony w ramach wszystkich metod

1. Instytucje mogą uznać następujące strony za uznanych dostawców ochrony kredytowej nieruchomości:
 - a) rządy centralne i banki centralne;
 - b) samorządy regionalne lub władze lokalne;
 - c) wielostronne banki rozwoju;
 - d) organizacje międzynarodowe, którym zgodnie z art. 118 przypisuje się wagę ryzyka równą 0 %;
 - e) podmioty sektora publicznego, należności od których traktuje się zgodnie z art. 116;
 - f) instytucje i instytucje finansowe, których ekspozycje wobec instytucji finansowych traktuje się jak ekspozycje wobec instytucji zgodnie z art. 119 ust. 5;
 - fa) regulowane podmioty sektora finansowego;
 - g) w przypadku gdy ochrona kredytowa nie jest udzielana ekspozycji sekurytyzacyjnej – inne przedsiębiorstwa, które mają ocenę kredytową wydaną przez wyznaczoną ECAI, w tym jednostki dominujące, jednostki zależne lub podmioty powiązane dłużnika, jeżeli ekspozycji bezpośredniej wobec tych jednostek dominujących, jednostek zależnych lub podmiotów powiązanych przypisuje się niższą wagę ryzyka niż ekspozycji wobec dłużnika;
 - h) kwalifikujący się kontrahenci centralni.

Do celów akapitu pierwszego lit. fa) niniejszego artykułu „regulowany podmiot sektora finansowego” oznacza podmiot sektora finansowego spełniający warunek określony w art. 142 ust. 1 pkt 4 lit. b).

2. Oprócz dostawców ochrony wymienionych w ust. 1, przedsiębiorstwa, które posiadają rating wewnętrzny sporządzony przez instytucję zgodnie z rozdziałem 3 sekcja 6, kwalifikują się jako uznani dostawcy ochrony kredytowej nieruchomości, jeżeli instytucja stosuje metodę IRB w przypadku ekspozycji wobec tych przedsiębiorstw.

Wspólne wymogi dotyczące gwarancji i kredytowych instrumentów pochodnych

1. Z zastrzeżeniem art. 214 ust. 1, ochrona kredytowa wynikająca z gwarancji lub kredytowego instrumentu pochodnego stanowi uznaną ochronę kredytową nierzeczywistą, jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:
 - a) ochrona kredytowa jest bezpośrednia;
 - b) zakres ochrony kredytowej jest jasno określony i bezsporny;
 - c) umowa o ochronę kredytową nie zawiera żadnych klauzul, których wypełnienie leży poza bezpośrednią kontrolą instytucji kredytującej i które:
 - i. umożliwiłyby dostawcy ochrony jednostronne wypowiedzenie lub zmianę ochrony kredytowej;
 - ii. podniosłyby faktyczny koszt ochrony kredytowej w przypadku obniżenia jakości kredytowej zabezpieczonej ekspozycji;
 - iii. mogłyby zwolnić dostawcę ochrony z obowiązku terminowej wypłaty w przypadku niedokonania którejkolwiek z należnych płatności przez dłużnika pierwotnego lub wygaśnięcia umowy leasingowej do celów uznania gwarantowanej wartości rezydualnej zgodnie z art. 134 ust. 7 i art. 166 ust. 4;
 - iv. mogłyby dopuszczać skrócenie przez dostawcę ochrony okresu obowiązywania ochrony kredytowej;
 - d) umowa o ochronę kredytową jest prawnie skuteczna i egzekwowalna we wszystkich jurysdykcjach, które są istotne w momencie zawarcia umowy kredytowej.

Do celów akapitu pierwszego lit. c) klauzula w umowie o ochronę kredytową przewidująca, że wadliwa procedura należytej staranności lub oszustwo ze strony instytucji kredytującej unieważnia lub zmniejsza zakres ochrony kredytowej udzielonej przez gwaranta, nie wyklucza uznania tej ochrony kredytowej. Do celów akapitu pierwszego lit. c) dostawca ochrony może dokonać jednej płatności ryczałtowej na poczet wszystkich kwot z tytułu roszczenia lub może przejąć przyszłe zobowiązania płatnicze dłużnika objęte umową o ochronę kredytową.

2. Instytucja wykazuje wobec właściwych organów, że posiada odpowiednie systemy zarządzania możliwą koncentracją ryzyka związanego ze stosowaniem przez nią gwarancji i kredytowych instrumentów pochodnych. Instytucja potrafi wykazać w sposób zadowalający właściwe organy, w jaki sposób jej strategia dotycząca stosowania kredytowych instrumentów pochodnych i gwarancji współdziała z prowadzonym przez nią procesem zarządzania ogólnym profilem ryzyka.
3. Instytucja wypełnia wszelkie wymogi umowne i ustawowe oraz podejmuje wszelkie konieczne kroki, aby zapewnić egzekwowalność swojej ochrony kredytowej nierzeczywistej na mocy prawa mającego zastosowanie do jej tytułu do ochrony kredytowej. Instytucje muszą przeprowadzić odpowiednią weryfikację prawną potwierdzającą egzekwowalność ochrony kredytowej nierzeczywistej we wszystkich właściwych jurysdykcjach. W razie potrzeby przeprowadza ona ponowną weryfikację, aby sprawdzić, czy ochrona ta jest nadal egzekwowalna.

Dodatkowe wymogi dotyczące gwarancji

1. Gwarancje stanowią uznaną ochronę kredytową nieruchomości, jeżeli są spełnione wszystkie warunki określone w art. 213 oraz wszystkie warunki wymienione poniżej:
 - a) w przypadku stwierdzenia faktu niewykonania zobowiązania lub nieuregulowania płatności przez dłużnika instytucja kredytująca ma prawo we właściwym czasie zażądać od gwaranta kwot z tytułu roszczenia, w odniesieniu do których zapewniana jest ochrona;
 - b) gwarancja jest wyraźnie udokumentowanym zobowiązaniem podjętym przez gwaranta;
 - c) spełniony jest jeden z poniższych warunków:
 - i. gwarancja obejmuje wszystkie rodzaje płatności, których dłużnik ma dokonać w związku z należnością;
 - ii. jeżeli niektóre rodzaje płatności są wyłączone z zakresu gwarancji, instytucja kredytująca skorygowała wartość gwarancji, aby uwzględnić jej ograniczony zakres.

Płatność ze strony gwaranta nie zależy od tego, czy instytucja kredytująca uprzednio zażądała płatności od dłużnika.

W przypadku ochrony kredytowej nieruchomości obejmującej hipoteczne kredyty mieszkaniowe wymogi, o których mowa w art. 213 ust. 1 lit. c) ppkt (iii) oraz w akapicie pierwszym lit. a) niniejszego ustępu, muszą być spełnione w okresie 24 miesięcy.

2. W przypadku gwarancji zapewnianych w ramach funduszy gwarancji wzajemnych lub udzielanych lub kontrgwarantowanych przez jednostki wymienione w art. 214 ust. 2 wymogi określone w ust. 1 lit. a) niniejszego artykułu i w art. 213 ust. 1 lit. c) ppkt (iii) uznaje się za spełnione, jeżeli jest spełniony jeden z następujących warunków:
 - a) wskutek stwierdzenia faktu niewykonania zobowiązania lub nieuregulowania płatności przez pierwotnego dłużnika instytucja kredytująca ma prawo uzyskać we właściwym czasie od gwaranta płatność tymczasową, która spełnia oba następujące warunki:
 - i. płatność tymczasowa odzwierciedla rzetelne oszacowanie kwoty straty, jaką może ponieść instytucja kredytująca, w tym strat z tytułu nieuregulowanych odsetek i innych rodzajów płatności, które kredytobiorca jest zobowiązany dokonać;
 - ii. płatność tymczasowa jest proporcjonalna do zakresu gwarancji;
 - b) instytucja kredytująca może wykazać w sposób zadowalający właściwy organ, że skutki gwarancji obejmującej również straty z tytułu nieuregulowanych odsetek i innych rodzajów płatności, które kredytobiorca jest zobowiązany dokonać, uzasadniają taki sposób traktowania; uzasadnienie to jest odpowiednio udokumentowane i podlega specjalnym wewnętrznym procedurom zatwierdzenia i audytu.

03

Gwarancje KUKE

Kontrgwarancje państwowe i inne kontrgwarancje sektora publicznego

1. Instytucje mogą uznać ekspozycje, o których mowa w ust. 2, za chronione gwarancją wydaną przez jednostki wymienione w tym ustępie, o ile spełnione są wszystkie poniższe warunki:
 - a) kontrgwarancja obejmuje wszystkie elementy ryzyka kredytowego związanego z daną wierzytelnością;
 - b) zarówno pierwotna gwarancja, jak i kontrgwarancja spełniają wymogi dotyczące gwarancji określone w art. 213 i w art. 215 ust. 1, przy czym wymóg bezpośredniego charakteru kontrgwarancji nie musi być spełniony;
 - c) ochrona jest mocna i żadne dane historyczne nie wskazują, że ochrona na podstawie kontrgwarancji nie jest faktycznie równoważna ochronie zapewnianej przez bezpośrednią gwarancję danej jednostki.
2. Ust. 1 ma zastosowanie do ekspozycji chronionych gwarancją, która jest objęta kontrgwarancją przez dowolną z poniższych jednostek:
 - a) rząd centralny lub bank centralny;
 - b) samorząd regionalny lub władze lokalne;
 - c) podmiot sektora publicznego, należności od którego traktuje się jako należności od rządu centralnego zgodnie z art. 116 ust. 4;
 - d) wielostronny bank rozwoju lub organizacja międzynarodowa, którym na mocy, odpowiednio, art. 117 ust. 2 i art. 118 przypisuje się wagę ryzyka równą 0 %;
 - e) podmiot sektora publicznego, do należności od którego stosuje się przepisy art. 116 ust. 1 i 2. 3.

Instytucje stosują podejście przewidziane w przepisach ust. 1 również do ekspozycji, która nie jest zabezpieczona kontrgwarancją żadnej z jednostek wymienionych w ust. 2, jeżeli kontrgwarancja tej ekspozycji jest sama bezpośrednio zabezpieczona gwarancją jednej z tych jednostek oraz jeżeli są spełnione warunki określone w ust. 1.

KUKE - kontrgwarancja – środowisko prawne

01

Mechanizm pożyczkowy przewidziany w ustawie o ubezpieczeniach gwarantowanych przez Skarb Państwa z 7 lipca 1994 r. nie stanowi gwarancji (kontrgwarancji) w ścisłym sensie prawnym.

Skarb Państwa zapewnia KUKE środki na realizację wypłat z Rachunku Interesu Narodowego poprzez udzielanie pożyczek ze środków budżetu państwa.

Instrument ten funkcjonalnie spełnia definicję kontrgwarancji państwowej, a w świetle funkcjonalnej wykładni pojęcia „gwarancji” przyjętej przez EBA, może kwalifikować się do objęcia przepisami art. 214 CRR.

02

Kontrgwarancja Skarbu Państwa obejmuje wszystkie wydatki ponoszone z Rachunku Interesu Narodowego, w tym kwoty wypłat z tytułu gwarancji/ubezpieczenia.

Wydaje się, że kontrgwarancja obejmuje wszystkie roszczenia płatnicze wynikające z gwarancji, co spełnia wymóg z art. 215 ust. 1 lit. (c)(i) CRR.

Jednocześnie, wydaje się, że kontrgwarancja obejmuje wszystkie elementy ryzyka kredytowego, co spełnia wymóg z art. 214 ust. 1 lit. (a).

03

Kontrgwarancja wynika z ustawy i jako taka stanowi ważne oraz wiążące zobowiązanie Skarbu Państwa.

Ale:

- Beneficjent ochrony nie ma bezpośrednich uprawnień wobec Skarbu Państwa z tytułu kontrgwarancji;
- udzielenie pożyczki wymaga złożenia przez KUKE wniosku i formalnej weryfikacji przez Ministra Finansów;
- Beneficjent ochrony nie zna treści umów pożyczkowych.

04

Nie jest jasne, jak należy interpretować w kontekście kontrgwarancji pojęcie „kontroli instytucji kredytującej” z art. 213 ust. 1 lit. (c) CRR.

Niemniej, ani ustawa, ani rozporządzenie Rady Ministrów z 7 maja 2024 r. nie przewidują przypadków, w których Minister Finansów byłby uprawniony do wypowiedzenia lub jednostronnej zmiany umów pożyczkowych. Istnieje potencjalne ryzyko wynikające z art. 721 Kodeksu cywilnego (prawo wypowiedzenia pożyczki w razie wątpliwości co do jej zwrotu), którego ustawa nie wyłącza wprost – choć w praktyce stosowanie tego przepisu wobec KUKE może być oceniane jako mało prawdopodobne.

Kontrgwarancja – wnioski

1

KUKE działa na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o ubezpieczeniach gwarantowanych przez Skarb Państwa, która powierzyła KUKE prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń gwarantowanych.

Zobowiązania KUKE z tego tytułu są gwarantowane przez Skarb Państwa w ramach działalności „misyjnej”, a nie ubezpieczeniowej.

2

Mechanizm wsparcia Skarbu Państwa nie stanowi gwarancji w ścisłym sensie prawnym – ma formę pożyczek udzielanych z budżetu państwa na rzecz KUKE (zasilających wyodrębniony rachunek Rachunku Interesu Narodowego).

Mechanizm ten funkcjonalnie spełnia przesłanki gwarancji w rozumieniu art. 214 CRR, przy czym taka kwalifikacja wymaga wykładni celowościowej przepisów CRR, sformułowanych w odniesieniu do gwarancji w sensie prawnym.

3

Artykuł 214 CRR przewiduje, że zarówno gwarancja pierwotna (tj. gwarancja KUKE), jak i kontrgwarancja (tj. zobowiązanie Skarbu Państwa) muszą spełniać wymogi gwarancji określone w art. 213 i 215 ust. 1 CRR – z tą różnicą, że kontrgwarancja nie musi być bezpośrednia.

Każdy z tych instrumentów musi zatem być analizowany odrębnie pod kątem spełnienia wymogów CRR.

4

W kwestii bycia „mocną” (robust) przyjmujemy, że pojęcie to można interpretować zgodnie z wymogami dotyczącymi ważności i wykonalności z art. 194 CRR.

Przy takim podejściu – zważywszy, że kontrgwarancja wynika bezpośrednio z ustawy i stanowi ważne oraz wiążące zobowiązanie Skarbu Państwa pod prawem polskim, można stwierdzić, że kontrgwarancja jest „mocna.” Dostępne dane historyczne nie wskazują, aby kontrgwarancja była mniej efektywna niż bezpośrednia gwarancja Skarbu Państwa.

04

Konsorcjum bankowe

Rozważany przykład:

Polisa ubezpieczeniowa obejmuje udział banku w konsorcjalnej umowie kredytowej, przy udziale własnym banku w części kredytu i limicie ochrony ubezpieczeniowej.

To kreuje napięcie pomiędzy:

- zobowiązaniami banku z polisy,
- prawami banku na podstawie umowy kredytu, oraz
- kwestią kontroli instytucji kredytującej z CRR.

01

Działania ubezpieczonego ograniczone przez postanowienia umowy kredytu

Bank jako uczestnik konsorcjum nie działa samodzielnie – jest związany decyzjami podjętymi na poziomie konsorcjum (agent kredytu, kredytodawcy większościowi).

02

Obowiązek należytej staranności

Ubezpieczony jest zobowiązany w każdym czasie działać z należytą starannością i podejmować wszelkie racjonalnie możliwe działania mające na celu zapobieżenie szkodzie lub zmniejszenie jej rozmiarów, w tym – jeśli zażąda tego ubezpieczyciel – wszelkie uzasadnione środki służące zaspokojeniu roszczeń regresowych.

04

Wyłączenie od obowiązku działania z należytą starannością i od obowiązku minimalizacji szkody

Bank może chcieć (lub być zobowiązany przez ubezpieczyciela do) podjęcia działań egzekucyjnych lub restrukturyzacyjnych, jednak jako mniejszościowy uczestnik konsorcjum może nie uzyskać wymaganej zgody pozostałych pożyczkodawców. Brak zgody kredytodawców większościowych formalnie chroni bank przed zarzutem naruszenia warunków polisy i pozwala zachować kontrolę.

03

Decyzje kredytodawców większościowych

- Ubezpieczyciel może wymagać wszczęcia postępowań egzekucyjnych lub innych działań, których bank – jako mniejszościowy uczestnik konsorcjum – nie może zainicjować bez zgody kredytodawców większościowych.
- Taka zgoda może nie zostać udzielona (np. z uwagi na trwające negocjacje restrukturyzacyjne), co skutkuje ryzykiem zarzutu nienależytego wykonania obowiązków wynikających z polisy przez bank.
- Bank jako uczestnik konsorcjum może głosować za propozycją, której żądają ubezpieczyciele, lecz może zostać przegłosowany przez kredytodawców większościowych.
- Z drugiej strony, jeśli zmiana umowy kredytu wymagałaby zgody wszystkich kredytodawców, a bank (działający według instrukcji ubezpieczyciela) odmówiłby zgody, blokowałby całe konsorcjum, co mogłoby spowodować straty.

Rozważany przykład:

Sytuacja jak powyżej.

Bank ubezpiecza swoją część kredytu udzielonego w konsorcjum, zachowując pozycję mniejszościową.

01

Restrukturyzacja i zmiana terminów

- W przypadku, gdy ubezpieczyciele i ubezpieczony wyrażą zgodę na restrukturyzację, polisa zostanie odpowiednio zmieniona, a zmiany te zostaną potwierdzone aneksem (*endorsement*).
- W przypadku gdy restrukturyzacja i zmiana terminów ubezpieczonych płatności następuje bez zgody ubezpieczonego lub ubezpieczycieli – w tym w szczególności gdy wynika z decyzji kredytodawców większościowych lub z rozbieżności między instrukcjami ubezpieczycieli a stanowiskiem ubezpieczonego – ubezpieczony zachowuje prawo do zgłoszenia roszczenia z tytułu polisy w oparciu o pierwotne, niezmienione terminy płatności, a roszczenie oceniane jest na podstawie zobowiązań wynikających z ubezpieczonego kredytu sprzed restrukturyzacji.
- Nawet jeśli ubezpieczyciele wyrażą zgodę na restrukturyzację, ubezpieczony zachowuje prawo do odmowy wyrażenia takiej zgody według własnego wyłącznego uznania, działając w dobrej wierze i zgodnie z należytą starannością. Takie działanie nie będzie prowadzić do utraty ochrony ubezpieczeniowej.

02

Sprzeczne instrukcje ubezpieczycieli

Jeśli ubezpieczony otrzymuje sprzeczne wskazówki lub nie ma jednomyślnej zgody ubezpieczycieli, działa zgodnie z instrukcją większości ubezpieczycieli (obliczoną proporcjonalnie do ich udziałów).

03

Niezgoda ubezpieczonego na działania zgodne instrukcjami ubezpieczycieli

Jeżeli ubezpieczony nie zgadza się z opinią ubezpieczycieli, może obliczyć zdanie większościowe, biorąc pod uwagę swój udział (udział własny z polisy) oraz udział ubezpieczycieli w kredycie i działać zgodnie z tym zdaniem. Takie działanie nie będzie naruszeniem warunków polisy.

04

Poufność wobec innych członków konsorcjum

Jeżeli bank jest zobowiązany do utrzymania istnienia polisy w tajemnicy wobec pozostałych banków konsorcjum, może to powodować napięcie w sytuacji, gdy konieczna jest koordynacja działań na poziomie konsorcjum (np. restrukturyzacja długu, wezwanie do zapłaty, realizacja zabezpieczeń) – inne banki mogą podejmować decyzje bez pełnej wiedzy o tym, że część ryzyka jednego z uczestników jest ubezpieczona. To może prowadzić do rozbieżności interesów.

Clifford Chance

Dziękujemy

ul. Lwowska 19, 00-660 Warsaw, Poland

© Clifford Chance 2026

Akta rejestrowe przechowuje Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego KRS: 0000053301 NIP: 5262579191

cliffordchance.com